

Het programma bedrijfseconomie en de digitale handreiking

Vanuit het rapport van de vakvernieuwingscommissie was een vertaalslag naar de digitale handreiking nodig. Die is uitgevoerd door een werkgroep 'digitale handreiking' waarin naast ondergetekende vanuit SLO een negental docenten* aan deelnam. Hierover schreef ik in februari 2017 al het artikel 'digitale handreiking bedrijfseconomie gereed!'. Ik kies nu voor een andere insteek: de aansluiting met het vervolgonderwijs. Als het om de verdieping van de vernieuwing gaat, biedt dit aspect organisatorisch, maar vooral ook inhoudelijk extra mogelijkheden.

Marc den Elzen

Toekomstgericht

De afgelopen maand heb ik met een drietal vertegenwoordigers van economische hbo-opleidingen over het nieuwe examenprogramma gesproken, namelijk de voorzitters van de accountancy- en de bedrijfseconomie-opleidingen (vanaf 2018 'Finance & Control'). Wat verwachten zij van het voortgezet onderwijs en van een nieuw programma bedrijfseconomie? Vanuit het hbo is er vooral de wens dat leerlingen zich bewust zijn van de opleiding die ze kiezen. Wat voor toekomstperspectief biedt een opleiding me? Eigenlijk is de vraag ook: Wat staat me als leerling straks te wachten als ik naar een vervolgopleiding ga, maar ook als ik straks zelfstandig of in een organisatie aan de slag ga? Verder de nadrukkelijke wens dat de vooropleiding aansluit bij 'het' instaprofiel. Dit betekent dat ook algemene vaardigheden aan bod moeten komen.

Vanuit privé- en ondernemingsperspectief

In het nieuwe programma staat onder het domein vaardigheden (domein A) een subdomein A4: 'studie en beroep'. Deze luidt: *De kandidaat kan aangeven op welke wijze bedrijfseconomische en organisatorische kennis in studie en beroep wordt gebruikt en kan mede op basis daarvan zijn belangstelling voor studies en beroepen onder woorden brengen.* Het vak leent zich ervoor om dit stelselmatig te verkennen en dit te doen vanuit de rol van de zowel de (zelfstandige) beroepsbeoefenaar als de privépersoon, die zich bewust moet zijn van de consequenties van financieel-juridische beslissingen. Als het bijvoorbeeld gaat om spaargeld, kun je dit bekijken vanuit de privépersoon, maar kun je dit ook benaderen vanuit de rol van een zelfstandig beleggingsadviseur of de 'treasurer'. Als je kijkt naar investeren, kun je dit ook weer vanuit deze rollen benaderen. Plaats ik een aanbouw achter mijn huis (in plaats van sparen of beleggen)? Ga ik (ondernemend als ik ben) met de

buurt een lokaal zwembad opkopen en opknappen? Gaan we als bedrijf bij onze bowlingbaan een deel van de ruimte vervangen door een andere doe-activiteit? En natuurlijk de vraag: Hoe wordt dit gefinancierd en wat zijn hiervan de consequenties?

Domein A

De leerling via de privésituatie op de stoel van de beroepsbeoefenaar brengen, is voor de leerling op het moment zelf waardevol, maar is dat ook als het gaat om de keuze voor een vervolgopleiding. Wat ga ik straks doen als ik voor een organisatie werk? Past een economisch beroep me, of juist een andere functie in een organisatie – of ben ik meer iemand die vanuit zelfstandig ondernemerschap wil opereren? Dergelijke vragen dienen zich dankzij het programma aan en passen bij de vragen waar jongeren mee bezig zijn. In de digitale handreiking zijn enkele voorbeelden in de vorm van een project uitgewerkt, waarbij de leerling de beroepsrol kan ervaren door aan een relevant beroepsproduct te werken. Ook andere vaardigheden komen in die voorbeelden nadrukkelijk aan bod. Zo is er een project over crowdfunding met de buurt (zie kader), waarbij leerlingen met behulp van Excel de investeringsanalyse maken. Hierbij moeten zij onderzoeks- en presentatievaardigheden toepassen. Samenwerken en reflecteren over het proces komt ook aan de orde.

Specificatie eindtermen, inclusief toelichting

In de handreiking zijn de eindtermen bij de inhoudelijke schoolexamenonderdelen met behulp van handelingswerkwoorden verder uitgeschreven en

toegelicht. Hierbij gaat het om de subdomeinen C1 (interne organisatie), D1 (investeren), E1 (marktonderzoek) en E3 (maatschappelijke aspecten marketing) en domein H, keuzeonderwerpen. Ook in de toelichting bij de eindtermen is hier gekeken naar een eigentijds en realistisch perspectief. Marktonderzoek als voorbeeld vindt plaats via systematisch onderzoek, maar dit gebeurt ook informeel: een ondernemer kijkt naar het gedrag van zijn klanten, praat met hen en vertaalt dit naar de praktijk.

Vervolg

De vaksectie (bedrijfs-) economie kan het voorbeeldmateriaal voor de eigen schoolsituatie verder specificeren. Zoals gezegd: in dit materiaal worden algemene - en vakspecifieke vaardigheden via de inhoud vormgegeven. Dat is van belang voor de

leerling, maar ook voor de docent is het prettig om aan de hand van inhoud feedback te geven. Het is immers cruciaal als het om het vervolgonderwijs gaat. Jongeren moeten zien hoe zij straks leren, dat zij straks op zowel inhoud, als het kunnen toepassen van de inhoud worden beoordeeld. Vaardigheden zijn voor hen de hamer, waarmee ze straks de spijker op de kop slaan. Aan jou als docent de schone taak om de basis goed te leggen!

Marc den Elzen (SLO), m.denelzen@slo.nl
<https://handreikingschoolexamen.slo.nl/bedrijfseconomie-hv>

*Leden van de werkgroep waren: Guido Boots, Karin Davis, Thédor Goossens, Marjolein van Heezik-Davits, Anja Janssen, Wim van der Kamp, Jack Soons, Saskia Troost en Theo Roos.

Een illustratie is 'duurzaam investeren vanuit de buurt en slim financieren (via crowdfunding)'. In de handreiking is dit voorbeeld uitgewerkt aan de hand van zonnepanelen, die op een school worden geplaatst. De leerlingen moeten achterhalen of de investering haalbaar is. Daarnaast moeten ze deze berekeningen gebruiken om financiers te overtuigen om deel te nemen aan het project. Hiervoor moeten de leerlingen of een wervingsfolder schrijven of/ en een presentatie houden. Leerlingen leren onderzoek doen, leren gegevens systematisch in Excel te verwerken en in dit Excel-model berekeningen met scenario's te verrichten. Leerlingen leren hoe ze wervend kunnen schrijven/presenteren zonder daarbij een irreëel beeld over kansen/ risico's te schetsen. De leerlingen zien hoe bedrijfseconomische berekeningen kunnen dienen om maatschappelijke initiatieven mogelijk te maken. In de handreiking staan ook ideeën hoe de opdracht verder kan worden uitgebreid, zoals extern verantwoording als het project in bedrijf is. De leerlingen werken in het project samen. Er kan voor gekozen worden om de leerlingen individueel bij de Excel-sheet een gebruikershandleiding te laten schrijven (zie de module 'het curriculum bedrijfseconomie aan de hand van taalopdrachten'). De leerling wordt dan getest of hij en de werking van het Excel-model snapt en dit op een juiste en taal-technisch correcte wijze kan verwoorden.